PISMA PROCESOWE W POSTĘPOWANIU KARNYM

Metodyka i praktyka

Piotr Misztal

Wolters Kluwer

PISMA PROCESOWE W POSTĘPOWANIU KARNYM

Metodyka i praktyka

Piotr Misztal

Zamów książkę w księgarni internetowej
profinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2026

Stan prawny na 26 sierpnia 2026 r.

Piotr Misztal, nr ORCID: 0000-0002-8097-1602

Recenzent
Dr hab. Jarosław Zagrodnik, prof. Uniwersytetu Śląskiego

Wydawczyni
Monika Pawłowska

Redaktorka prowadząca
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Joanna Ośka

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-491-6

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 692 477 076
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów 21

Rozdział I. Zagadnienia wstępne 23
1.1. Forma wniosków i oświadczeń 23
1.1.1. Ogólne warunki pisma procesowego 25
1.1.2. Uzupełnienie braków formalnych pisma procesowego 28
1.2. Przeglądanie akt sprawy, sporządzanie z nich odpisów i kserokopii 30
1.2.1. Postępowanie przygotowawcze 30
1.2.1.1. Podmioty legitymowane do zapoznania się z aktami postępowania przygotowawczego ... 31
1.2.1.2. Udostępnienie części akt sprawy w przypadku złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania 31
1.2.1.3. Udostępnienie akt postępowania przygotowawczego innym osobom 32
1.2.2. Postępowanie sądowe 34
1.2.3. Opłata za kopie z akt sprawy oraz uwierzytelnione odpisy 35
1.3. Standardy profesjonalnego pisma procesowego w postępowaniu karnym 37

Rozdział II. Sąd karny 39
2.1. Właściwość miejscowa sądu karnego 39

2.1.1. Reguły ogólne 39
2.1.2. Reguły pomocnicze (art. 32 § 1 k.p.k.) 40
2.1.3. Wyjątki od właściwości miejscowej 41
2.1.3.1. Zasady ekonomiki procesowej (art. 36 k.p.k.) 41
2.1.3.2. Dobro wymiaru sprawiedliwości (art. 37 k.p.k.) 43
2.2. Właściwość rzeczowa 46
2.2.1. Ogólna właściwość rzeczowa 46
2.2.2. Właściwość rzeczowa z delegacji 48
2.3. Badanie właściwości miejscowej i rzeczowej 51
2.4. Wyłączenie sędziego 53
2.4.1. *Iudex inhabilis* 54
2.4.2. *Iudex suspectus* 58
2.4.3. Termin do złożenia wniosku 58
2.4.4. Procedura wyłączenia sędziego 60

Rozdział III. Strony postępowania karnego 66
3.1. Pokrzywdzony 66
3.1.1. Status pokrzywdzonego 66
3.1.2. Ściganie na wniosek pokrzywdzonego 68
3.1.2.1. Podmioty uprawnione do złożenia wniosku ... 69
3.1.2.2. Forma wniosku o ściganie 70
3.1.2.3. Cofnięcie wniosku o ściganie 70
3.1.3. Wniosek o naprawienie szkody lub krzywdy 72
3.2. Oskarżyciel posiłkowy uboczny 74
3.2.1. Status oskarżyciela posiłkowego ubocznego 74
3.2.2. Oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego ubocznego 75
3.2.3. Ograniczenie liczby oskarżycieli posiłkowych 78
3.3. Oskarżyciel subsydiarny 80
3.3.1. Status oskarżyciela subsydiarnego 80
3.3.2. Wymogi formalne subsydiarnego aktu oskarżenia ... 83
3.4. Oskarżyciel prywatny 88
3.4.1. Status oskarżyciela prywatnego 88
3.4.2. Prywatny akt oskarżenia 89
3.4.3. Skarga do Policji 92

3.4.4. Objęcie prokuratora ściganiem czynu prywatnoskargowego ... 94
3.4.5. Oskarżenie wzajemne ... 97
3.5. Oskarżony ... 100
3.5.1. Status oskarżonego ... 100
3.5.2. Wyjaśnienia oskarżonego ... 101
3.5.3. Prawo do korzystania z pomocy tłumacza ... 104

Rozdział IV. Profesjonalni przedstawiciele procesowi ... 108
4.1. Obrońca w procesie karnym ... 108
4.1.1. Podmioty uprawnione do wykonywania obrony w sprawach karnych ... 108
4.1.1.1. Upoważnienie do obrony ... 109
4.1.1.2. Substytucja ... 110
4.1.1.3. Upoważnienie do zastępowania ... 111
4.1.2. Rodzaje umocowań obrońcy ... 112
4.1.2.1. Obrona fakultatywna i obligatoryjna ... 113
4.1.2.2. Obrona z wyboru i z urzędu ... 115
4.1.3. Obrona wielu oskarżonych przy kolizji interesów ... 125
4.2. Pełnomocnik w procesie karnym ... 128
4.2.1. Podmioty uprawnione do wykonywania funkcji pełnomocnika ... 128
4.2.2. Ogólne reguły dotyczące pełnomocnika ... 129
4.2.3. Rodzaje umocowań pełnomocnika ... 131
4.3. Opinia o braku podstaw do sporządzenia pisma procesowego objętego przymusem adwokacko-radcowskim ... 137
4.3.1. Zasady sporządzania opinii prawnej w trybie art. 84 § 3 k.p.k. ... 137
4.3.2. Elementy opinii ... 141
4.3.2.1. Oznaczenie opinii ... 141
4.3.2.2. Rekonstrukcja stanu faktycznego ... 142
4.3.2.3. Wskazanie stanu prawnego ... 142
4.3.2.4. Analiza prawna ... 142
4.3.2.5. Konkluzje ... 142
4.4. Instytucja przywrócenia terminu zawitego do dokonania czynności procesowej ... 146
4.4.1. Procedura przywrócenia terminu zawitego ... 146

4.4.2. Warunki formalne wniosku 148
4.4.3. Instytucja zawieszenia biegu terminu 155

Rozdział V. Postępowanie dowodowe 157
5.1. Sposób wprowadzenia dowodów do procesu 157
5.1.1. Przeprowadzenie dowodu z urzędu przez sąd 157
5.1.2. Inicjatywa dowodowa stron 162
5.2. Postanowienie w przedmiocie wniosku dowodowego 169
5.2.1. Warunki formalne postanowienia 169
5.2.2. Oddalenie wniosku dowodowego 170
5.2.2.1. Niedopuszczalność przeprowadzenia dowodu 171
5.2.2.2. Okoliczność, która ma być udowodniona, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy albo jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy 171
5.2.2.3. Okoliczność jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy 173
5.2.2.4. Nieprzydatność dowodu do stwierdzenia danej okoliczności 173
5.2.2.5. Niemożność przeprowadzenia dowodu 174
5.2.2.6. Oczywiste zmierzanie do przedłużenia postępowania 175
5.2.2.7. Złożenie wniosku dowodowego po zakreślonym przez organ procesowy terminie, o którym strona składająca wniosek została zawiadomiona 176
5.2.2.8. Oddalenie wniosku dowodowego w postępowaniu odwoławczym 177
5.3. Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie 181
5.3.1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy wydania 181
5.3.2. Zatrzymanie i kontrola korespondencji 183
5.3.3. Przeszukanie pomieszczeń i innych miejsc 187
5.3.3.1. Podmioty uprawnione do dokonywania przeszukania 189
5.3.3.2. Dyrektywy rządzące przeszukaniem 189

5.3.3.3. Osoby uprawnione do obecności podczas czynności przeszukania 190
5.3.4. Złożenie rzeczy do depozytu sądowego 191
5.3.5. Sprzedaż rzeczy 193
5.3.6. Nieodpłatne przekazanie zajętych przedmiotów w stanie zagrożenia epidemicznego lub stanie epidemii 195
5.3.7. Zażalenie na postanowienie dotyczące przeszukania, zatrzymania rzeczy i w przedmiocie dowodów rzeczowych oraz na inne czynności 196
5.4. Kontrola i utrwalanie rozmów telefonicznych, treści innych rozmów lub przekazów informacji, w tym korespondencji przesyłanej pocztą elektroniczną 200
5.4.1. Zakres przedmiotowy kontroli i utrwalania rozmów 200
5.4.2. Zakres podmiotowy kontroli i utrwalania rozmów ... 202
5.4.3. Kontrola i utrwalanie treści rozmów w wypadkach niecierpiących zwłoki 204
5.4.4. Wykorzystanie dowodów uzyskanych w toku kontroli operacyjnej dotyczących innych przestępstw lub innych osób 207
5.4.5. Okres stosowania kontroli 208
5.4.6. Zakończenie kontroli 208
5.4.7. Wniosek o zarządzenie zniszczenia utrwalonych zapisów, jeżeli nie mają znaczenia dla postępowania karnego 210
5.4.8. Zażalenie na postanowienie dotyczące kontroli i utrwalania rozmów 211

Rozdział VI. Środki przymusu 215
6.1. Zatrzymanie 215
6.1.1. Zatrzymanie celem podjęcia czynności procesowych 215
6.1.2. Zażalenie na zatrzymanie 217
6.2. Środki zapobiegawcze 222
6.2.1. Przesłanki stosowania środków zapobiegawczych ... 222

6.2.1.1. Przesłanka ogólna (duże prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa) ... 223
6.2.1.2. Podstawy szczególne stosowania środków zapobiegawczych ... 225
6.2.1.2.1. Uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego ... 225
6.2.1.2.2. Uzasadniona obawa bezprawnego utrudniania postępowania karnego ... 228
6.2.1.2.3. Obawa orzeczenia surowej kary ... 230
6.2.1.2.4. Obawa popełnienia nowego przestępstwa ... 232
6.2.1.3. Negatywne przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania ... 233
6.2.1.3.1. Względy humanitarne ... 233
6.2.1.3.2. Predykcja orzeczenia łagodnej kary ... 237
6.2.1.3.3. Zagrożenie niską karą ... 238
6.2.2. Tymczasowe aresztowanie ... 238
6.2.2.1. Wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania ... 238
6.2.2.2. Postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania ... 243
6.2.2.3. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania ... 247
6.2.2.4. Wniosek o uchylenie lub zmianę środka zapobiegawczego ... 252
6.2.3. Poręczenie majątkowe ... 256
6.2.3.1. Zasada indywidualizacji poręczenia majątkowego ... 256
6.2.3.2. Przepadek lub ściągnięcie sumy poręczenia ... 259
6.2.4. Poręczenie społeczne ... 261
6.2.5. Poręczenie osoby godnej zaufania (indywidualne) ... 263
6.2.6. Dozór ... 265
6.2.7. Nakaz opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego (art. 275a k.p.k.) ... 268

6.2.8. Zawieszenia i zakazy (art. 276 k.p.k.) 273
6.2.9. Środki zapobiegawcze stosowane wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy 275
6.2.10. Zakaz opuszczania kraju, zatrzymanie paszportu ... 278
6.3. Poszukiwanie oskarżonego i list gończy 281
6.3.1. Zarządzenie poszukiwań 281
6.3.2. List gończy 282
6.3.2.1. Przesłanki wydania listu gończego 282
6.3.2.2. Elementy listu gończego 284
6.3.2.3. Skutki ujęcia osoby ściganej listem gończym 285
6.4. List żelazny 285
6.4.1. Przesłanki wydania listu żelaznego 285
6.4.2. Warunki wydania listu żelaznego 287
6.4.3. Organ wydający list żelazny 289
6.4.4. Odwołanie listu żelaznego 292
6.4.5. Zażalenie w przedmiocie listu żelaznego 294
6.5. Kary porządkowe 296
6.5.1. Kara pieniężna 297
6.5.2. Zarządzenie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia 299
6.5.3. Kara aresztu 300
6.5.4. Uchylenie kary porządkowej 301
6.5.5. Obciążenie kosztami postępowania 302
6.6. Zabezpieczenie majątkowe 303
6.6.1. Przesłanki zabezpieczenia (art. 291 § 1 k.p.k.) 303
6.6.2. Czas trwania zabezpieczenia 306
6.6.3. Tymczasowe zajęcia mienia przez Policję 306
6.6.4. Ustanowienie przymusowego zarządu przedsiębiorstwa i wyznaczenie zarządcy 307
6.6.4.1. Ustanowienie zarządu w postępowaniu przygotowawczym 308
6.6.4.2. Ustanowienie zarządu w postępowaniu sądowym 309
6.6.4.3. Zażalenie 310

Rozdział VII. Postępowanie przygotowawcze 313
7.1. *Ratio legis* postępowania przygotowawczego 313
7.2. Wszczęcie postępowania przygotowawczego 314
7.2.1. Zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa 314
7.2.2. Postanowienie o wszczęciu postępowania przygotowawczego 318
7.2.3. Zażalenie na bezczynność organów ścigania 322
7.3. Uzyskanie zezwolenia władzy na ściganie 324
7.4. Przedstawienie zarzutów 327
7.4.1. Przedstawienie zarzutów w śledztwie 327
7.4.1.1. Wydanie postanowienia (akt promulgacji) ... 327
7.4.1.2. Elementy postanowienia 329
7.4.1.3. Uzasadnienie zarzutów 331
7.4.2. Przedstawienie zarzutów w dochodzeniu 333
7.4.3. Zmiana lub uzupełnienie zarzutów 334
7.5. Czas trwania postępowania przygotowawczego 337
7.6. Zawieszenie postępowania przygotowawczego 338
7.7. Postanowienie o zamknięciu śledztwa 342
7.8. Zaniechanie ścigania 343
7.8.1. Odmowa wszczęcia postępowania 343
7.8.2. Umorzenie postępowania 345
7.8.3. Umorzenie rejestrowe 349
7.8.4. Zażalenie na odmowę wszczęcia postępowania i umorzenie postępowania 349
7.8.4.1. Podmioty uprawnione do wniesienia zażalenia 349
7.8.4.2. Warunki formalne zażalenia 352
7.8.4.2.1. Wskazanie zaskarżonego orzeczenia i zakresu zaskarżenia ... 352
7.8.4.2.2. Zarzuty odwoławcze 352
7.8.4.2.3. Wniosek w zażaleniu 358
7.8.5. Podjęcie umorzonego postępowania 363
7.8.6. Wznowienie umorzonego postępowania 365
7.8.7. Konsumpcja skargi publicznej 367
7.9. Przekazanie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia 370

7.9.1. Przesłanki przekazania sprawy prokuratorowi 370
7.9.2. Zażalenie na postanowienie o zwrocie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia 375

Rozdział VIII. Akt oskarżenia i jego surogaty 377
8.1. Akt oskarżenia 377
8.1.1. Zagadnienia ogólne 377
8.1.2. Wymogi formalne aktu oskarżenia 379
8.1.2.1. Elementy konkluzji 382
8.1.2.1.1. Czas 384
8.1.2.1.2. Miejsce 385
8.1.2.1.3. Sposób popełnienia czynu oraz okoliczności jego popełnienia ... 385
8.1.2.1.4. Określenie skutku, w tym wyrządzonej szkody i jej wielkości 386
8.1.2.1.5. Kazusy. Opisy zarzucanych czynów 388
8.2. Wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających w stosunku do podejrzanego, który dopuścił się czynu w stanie niepoczytalności 398
8.2.1. Przesłanki umorzenia postępowania i zastosowania środków zabezpieczających 398
8.2.2. Katalog środków zabezpieczających 399
8.2.3. Wymogi formalne wniosku 400
8.2.4. Zasady orzekania środka zabezpieczającego 404
8.2.4.1. Klauzula konieczności i subsydiarności 404
8.2.4.2. Klauzula proporcjonalności 405
8.2.5. Postępowanie sądowe w przedmiocie wniosku 407
8.2.6. Zażalenie na postanowienie sądu w przedmiocie wniosku prokuratora o umorzenie postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego 411
8.3. Skazanie bez rozprawy 414
8.3.1. Przesłanki wniosku w trybie art. 335 § 1 k.p.k. 415
8.3.2. Wymogi formalne wniosku o skazanie bez rozprawy w trybie art. 335 § 1 k.p.k. 416

8.3.3. Przesłanki wniosku o skazanie bez rozprawy w trybie art. 335 § 2 k.p.k. ... 418
8.3.4. Ograniczenia w zakresie podnoszenia zarzutów odwoławczych ... 420
8.3.5. Obowiązki sądu w przedmiocie wniosku złożonego w trybie art. 335 k.p.k. ... 422
8.4. Wniosek o warunkowe umorzenie postępowania karnego ... 424
8.4.1. Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania ... 424
8.4.2. Warunki formalne wniosku o warunkowe umorzenie postępowania ... 426
8.4.3. Rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie wniosku ... 430
8.5. Wniosek o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym ... 432
8.5.1. Przesłanki postępowania przyspieszonego ... 432
8.5.2. Warunki formalne wniosku ... 433

Rozdział IX. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji ... 437
9.1. Przygotowanie do rozprawy głównej ... 437
9.1.1. Zarządzenie o wyznaczeniu posiedzenia wstępnego ... 437
9.1.2. Zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy ... 441
9.1.3. Wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego w trybie art. 338a k.p.k. ... 443
9.1.4. Wniosek o odroczenie rozprawy z uwagi na niezachowanie co najmniej siedmiodniowego terminu pomiędzy doręczeniem zawiadomienia a terminem rozprawy ... 446
9.1.5. Wniosek o doprowadzenie na rozprawę oskarżonego pozbawionego wolności ... 448
9.2. Jawność rozprawy głównej ... 450
9.2.1. Wniosek o wyrażenie zgody na utrwalanie przez stronę przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk ... 450
9.2.2. Wniosek o wyłączenie jawności ... 452
9.2.2.1. Wyłączenie jawności z mocy prawa ... 452
9.2.2.2. Wyłączenie jawności z urzędu lub na wniosek ... 452

9.3. Przebieg rozprawy głównej 454
9.3.1. Dobrowolne poddanie się karze (art. 387 k.p.k.) 454
9.3.1.1. Przesłanki dobrowolnego poddania się karze 454
9.3.1.2. Modyfikacja wniosku oskarżonego przez sąd 460
9.3.1.3. Obowiązek pouczenia oskarżonego o treści art. 447 § 5 k.p.k. 461
9.3.2. Czynności dowodowe przeprowadzane pod nieobecność oskarżonego 462
9.3.2.1. Przeprowadzenie przesłuchania współoskarżonego, świadka oraz biegłego w ramach ustnej opinii 462
9.3.2.2. Przeprowadzenie przesłuchania pokrzywdzonego pod nieobecność oskarżonego 463
9.3.3. Wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu w trybie art. 378a § 3 i 4 k.p.k. 465
9.3.3.1. Przesłanki zastosowania instytucji 465
9.3.3.2. Wniosek o uzupełniające przeprowadzenie dowodu 467
9.3.4. Wypowiedzenie stosunku obrończego w toku rozprawy 470
9.4. Wyrokowanie 475
9.4.1. Ogólne wymogi formalne wyroku 475
9.4.1.1. Oznaczenie sądu, składu i uczestników 476
9.4.1.2. Data i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku 476
9.4.1.3. Dane oskarżonego 477
9.4.1.4. Opis zarzucanego czynu i kwalifikacja prawna wskazana w akcie oskarżenia lub surogacie aktu oskarżenia 477
9.4.1.5. Rozstrzygnięcie sądu 477
9.4.1.6. Wskazanie zastosowanych przepisów ustawy karnej 478
9.4.1.7. Podpis pod wyrokiem 479
9.4.2. Dodatkowe wymogi formalne wyroku skazującego ... 480

9.4.2.1. Dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu ... 481
9.4.2.1.1. Czas i miejsce popełnienia czynu ... 482
9.4.2.1.2. Ustalenie wysokości szkody ... 484
9.4.2.2. Kwalifikacja prawna ... 485
9.4.2.3. Rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku, a w razie potrzeby – co do zaliczenia na ich poczet okresów rzeczywistego pozbawienia wolności ... 485
9.4.3. Rodzaje wyroków ... 486
9.4.3.1. Wyrok uniewinniający ... 487
9.4.3.2. Wyrok skazujący ... 489
9.4.3.3. Wyrok umarzający postępowanie karne ... 491
9.4.3.4. Wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne ... 496
9.4.3.5. Wyrok nakazowy ... 498

Rozdział X. Apelacja ... 507
10.1. Istota apelacji ... 507
10.2. Zapowiedź apelacji ... 509
10.3. Warunki formalne apelacji ... 512
10.3.1. Wskazanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz zakresu zaskarżenia ... 513
10.3.2. Zarzuty odwoławcze ... 515
10.3.2.1. Ogólne zasady tworzenia zarzutów odwoławczych ... 515
10.3.2.2. Zarzut naruszenia prawa materialnego ... 521
10.3.2.3. Zarzut naruszenia prawa procesowego ... 524
10.3.2.4. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych ... 527
10.3.2.5. Rażąca niewspółmierność kary ... 531
10.3.3. Wnioski apelacyjne ... 534
10.3.4. Kazusy dotyczące formułowania zarzutów i wniosków apelacyjnych ... 536
10.3.5. Przyjęcie apelacji ... 564
10.3.6. Rodzaje rozstrzygnięć sądu odwoławczego ... 565

Rozdział XI. Nadzwyczajne środki zaskarżenia 571
11.1. Kasacja 571
11.1.1. *Ratio legis* kasacji 571
11.1.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy kasacji 574
11.1.3. Podstawy kasacyjne 575
11.1.4. Wymogi formalne i konstrukcja kasacji 579
11.1.5. Odpowiedź prokuratora na kasację 586
11.1.6. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w przedmiocie kasacji 589
11.2. Skarga przeciwkasatoryjna 592
11.2.1. *Ratio legis* skargi 592
11.2.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy skargi 592
11.2.3. Podstawy skargi 592
11.2.4. Wymogi formalne i konstrukcja skargi 594
11.2.5. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w przedmiocie skargi 597
11.3. Wniosek o wznowienie postępowania karnego 600
11.3.1. Wznowienie postępowania z urzędu 600
11.3.2. Wznowienie na wniosek strony 600
11.3.2.1. *Propter criminis* 602
11.3.2.2. Podstawa *propter nova (de novis)* 603
11.3.2.3. *Propter decreta* 605
11.3.2.4. Wznowienie postępowania na podstawie art. 540a k.p.k. 605
11.3.2.5. Wznowienie postępowania na podstawie art. 540b k.p.k. 606
11.3.3. Wniosek osoby najbliższej o wznowienie 607
11.3.4. Wymogi formalne wniosku o wznowienie postępowania 608
11.3.5. Oczywista bezzasadność wniosku o wznowienie postępowania 608
11.3.6. Rodzaje rozstrzygnięć sądu wznowieniowego 611

Rozdział XII. Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia 616
12.1. Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego 616

12.1.1. Przesłanki podjęcia postępowania warunkowo umorzonego ... 616
12.1.2. Podjęcie z urzędu i na wniosek ... 617
12.1.3. Zażalenie ... 621
12.2. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie ... 623
12.2.1. Specyfika postępowania ... 623
12.2.2. Zakres podmiotowy ... 624
12.2.3. Zakres przedmiotowy ... 625
12.2.3.1. Niesłuszne skazanie ... 625
12.2.3.2. Niesłuszne zastosowanie środka zabezpieczającego ... 627
12.2.3.3. Niewątpliwie niesłuszne aresztowanie lub zatrzymanie ... 627
12.2.4. Postępowanie przed sądem ... 631
12.3. Ułaskawienie ... 639
12.3.1. Istota prawa łaski ... 639
12.3.2. Prośba o ułaskawienie ... 641
12.3.3. Procedura ułaskawienia w ustawie karnoprocesowej ... 642
12.3.4. Wszczęcie postępowania o ułaskawienie z urzędu ... 650
12.4. Postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego ... 655
12.4.1. Inicjowanie postępowania ... 655
12.4.2. Forum rozpoznania sprawy ... 658
12.4.3. Wymogi formalne wyroku łącznego ... 660

Rozdział XIII. Koszty procesu ... 663
13.1. Zagadnienia ogólne ... 663
13.1.1. Koszty procesu i koszty sądowe ... 663
13.1.2. Zwrot należności świadkom, osobie towarzyszącej świadkowi, biegłym, specjalistom ... 666
13.1.2.1. Zwrot świadkowi kosztów podróży, noclegu i zatrzymania ... 666
13.1.2.2. Zwrot świadkowi utraconego zarobku lub dochodu ... 669
13.1.2.3. Zwrot kosztów osobie towarzyszącej świadkowi ... 672

13.1.3. Wynagrodzenie biegłego i specjalisty. Zwrot poniesionych wydatków 672
13.1.4. Tryb zgłoszenia, przyznania i wypłaty należności ... 676
13.2. Zwolnienie od kosztów sądowych 677
13.2.1. Zwolnienie od wyłożenia kosztów 677
13.2.2. Zwolnienie z obowiązku uiszczenia kosztów postępowania 678
13.3. Zasądzenie kosztów procesu 679
13.3.1. Zasady dotyczące kosztów procesu przed sądem *a quo* 679
13.3.2. Zasady dotyczące kosztów procesu za postępowanie odwoławcze 684
13.3.3. Koszty postępowania przy nadzwyczajnych środkach zaskarżenia 686
13.3.4. Przedawnienie kosztów procesu 686

Rozdział I

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

1.1. Forma wniosków i oświadczeń

W procesie karnym językiem urzędowym jest język polski, co ma swoje umocowanie w treści art. 4 pkt 1, 4, 5 ustawy z 7.10.1999 r. o języku polskim (Dz.U. z 2026 r. poz. 81). Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, strony i inni uprawnieni do wzięcia udziału w czynności procesowej mogą składać wnioski i inne oświadczenia na piśmie albo ustnie do protokołu (art. 116 k.p.k.). Zasadą jest zatem składanie wniosków i oświadczeń zarówno w jednej, jak i w drugiej formie. Forma pisemna jest obowiązkowa przy: wydawaniu wyroku (art. 412 k.p.k.), zapowiedzi apelacji (art. 422 § 1 k.p.k.), wnoszeniu środków odwoławczych (art. 428 § 1 k.p.k.), np. apelacji, kasacji, skargi przeciwkasatoryjnej, wniosku o wznowienie postępowania, odpowiedzi na środek odwoławczy (art. 428 § 2 k.p.k.), uzasadnieniu wyroku pierwszej instancji (art. 423 § 1 k.p.k.) oraz drugiej instancji (art. 457 § 1 k.p.k.).

Do 1.03.2026 r. wszystkie pisma procesowe w sprawach karnych musiały być sporządzone na fizycznym nośniku papierowym i być opatrzone własnoręcznym podpisem. W obowiązującym stanie prawnym, jeżeli przepis ustawy tak stanowi, pisma można wnosić przez umieszczenie ich treści w portalu informacyjnym, w sposób, który umożliwia wnoszącemu pismo uzyskanie dokumentu elektronicznego potwierdzającego wniesienie pisma do sądu (art. 116a § 1 k.p.k.). Kodeks zakłada możliwość złożenia za pośrednictwem portalu:

- wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku, ale tylko gdy pochodzi ono od prokuratora, obrońcy lub pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (art. 422 § 1b k.p.k.);
- środka odwoławczego, odpowiedzi na środek odwoławczy oraz dalszych pism w toku postępowania odwoławczego, jeżeli pochodzi ono od prokuratora, obrońcy lub pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (art. 428 § 3 k.p.k.). Rozwiązanie to nie ma zastosowania do postępowania w trybie kasacji, co wynika *expressis verbis* z treści art. 518 k.p.k.

Dokumenty dołączane do pisma procesowego wnoszonego za pośrednictwem portalu informacyjnego obrońca lub pełnomocnik będący adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej opatrują kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Strona, która powołuje się w piśmie na dokument, jest obowiązana na żądanie sądu lub strony przeciwnej złożyć oryginał dokumentu w sądzie jeszcze przed rozprawą (art. 119a k.p.k.).

Pisma wnoszone za pośrednictwem portalu informacyjnego włącza się do akt sprawy (art. 116a § 2 k.p.k.). Jeżeli pismo zostanie wniesione przez umieszczenie jego treści w portalu informacyjnym, uznaje się je za wniesione w chwili wskazanej w elektronicznym potwierdzeniu wniesienia pisma (art. 124a k.p.k.). Tryb i sposób wnoszenia pism procesowych w postaci elektronicznej za pośrednictwem portalu informacyjnego określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 21.02.2026 r. w sprawie trybu i sposobu wnoszenia pism procesowych w postaci elektronicznej za pośrednictwem portalu informacyjnego w postępowaniu karnym (Dz.U. poz. 221).

Pisma procesowe w sprawach karnych muszą spełniać określone wymogi co do formy. Każde pismo powinno spełniać tzw. ogólne warunki formalne pisma procesowego. Niektóre pisma procesowe wymagają uwzględnienia warunków szczególnych. Warunki

szczególne muszą wynikać każdorazowo z treści przepisu szczególnego.

1.1.1. Ogólne warunki pisma procesowego

Stosownie do art. 119 § 1 pkt 1–4 k.p.k. pismo procesowe powinno zawierać:

- oznaczenie organu, do którego jest skierowane, oraz sprawy, której dotyczy;
- oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu;
- numer wpisu na właściwą listę adwokatów lub radców prawnych – w przypadku obrońcy lub pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym;
- treść wniosku lub oświadczenia, w miarę potrzeby z uzasadnieniem;
- datę i podpis składającego pismo.

Przez oznaczenie organu należy rozumieć wskazanie nazwy jednostki prokuratury, policji, organów wskazanych w art. 312 k.p.k. oraz sądu. Jednakże pismo omyłkowo wniesione przed upływem terminu do niewłaściwego sądu, prokuratora, organu Policji albo innego organu postępowania przygotowawczego uważa się za wniesione z zachowaniem terminu (art. 125 k.p.k.).

Oznaczenie wnoszącego pismo to podanie danych osobopoznawczych, które mają charakter identyfikujący daną osobę. Pojęcie wnoszącego pismo nie jest każdorazowo tożsame z określeniem wnioskodawcy. Przykładowo wniosek dowodowy może zostać sporządzony i podpisany przez obrońcę (osobę wnoszącą pismo), ale być przygotowany w imieniu i na rzecz oskarżonego (wnioskodawcy). Przez dane te należy rozumieć imiona oraz nazwisko wnioskodawcy, a w przypadku strony biernej także imiona rodziców oraz nazwisko rodowe matki. Wskazanie numeru telefonu, telefaksu oraz adresu poczty e-mail dotyczy wyłącznie pierwszego pisma w sprawie. W kolejnych

wnioskodawca nie musi ich podawać. Adwokaci oraz radcowie prawni od marca 2026 r. muszą podawać także numer wpisu na właściwą listę adwokatów lub radców prawnych, co zdecydowanie ułatwia kontrolę, czy dana osoba posiada tytuł zawodowy i czy może wykonywać zawód adwokata lub radcy prawnego. Treść wniosku lub oświadczenia to najważniejsza pod kątem merytorycznym część pisma procesowego, której celem jest wywołanie określonych skutków procesowych. Część ta zależna jest od rodzaju pisma procesowego oraz niepowtarzalnych okoliczności sprawy. Przykładowo złożenie wniosku dowodowego służy przeprowadzeniu określonego dowodu, wniesienie apelacji – kontroli instancyjnej i uchyleniu lub zmianie zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Obecnie ustawa karnoprocesowa zakłada możliwość wnoszenia pism metodą tradycyjną, tj. za pośrednictwem operatora pocztowego lub za potwierdzeniem odbioru w siedzibach organów procesowych, jak również w ograniczonym zakresie za pośrednictwem portalu informacyjnego.

Pismo procesowe wniesione za pośrednictwem portalu informacyjnego opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, a w przypadku prokuratora – także zaawansowanym podpisem elektronicznym wydawanym przez właściwe jednostki organizacyjne prokuratury (art. 119 § 3 k.p.k.).

Za osobę, która nie może się podpisać, pismo podpisuje osoba przez nią upoważniona, ze wskazaniem przyczyny złożenia swego podpisu (art. 119 § 2 k.p.k.).

Oznaczenie daty ma fundamentalne znaczenie z punktu widzenia wywołania określonych skutków procesowych, zwłaszcza w zakresie wnoszenia środków odwoławczych. Data umieszczona na piśmie procesowym nie ma większego znaczenia procesowego. Liczy się bowiem data tzw. prezentaty na piśmie w przypadku wniesienia go za pośrednictwem biura podawczego (Biura Obsługi Interesanta) albo data stempla pocztowego, jeśli zostało ono nadane za pośrednictwem operatora pocztowego.

Wzór ogólny pisma procesowego

data (art. 119 § 1 pkt 4 k.p.k.)

Łódź, dnia XX XX XXXX r.

Sąd Okręgowy w Łodzi
IV Wydział Karny
pl. Dąbrowskiego 5; 90-921 Łódź

oznaczenie oraz adres wnoszącego pismo, a także – w pierwszym piśmie złożonym w sprawie – numer telefonu, telefaksu i adres poczty elektronicznej lub oświadczenie o ich nieposiadaniu (art. 119 § 1 pkt 2 k.p.k.)

adwokat XXX XXX
ul. XXX XXX XX/XX
XX-XX XX
Telefon: XXX XXX
Fax: XXX XXX
e-mail: XXX@XXX.PL
Numer wpisu na listę adwokatów: XXX XXX

numer wpisu na właściwą listę adwokatów lub radców prawnych – w przypadku obrońcy lub pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym (art. 119 § 1 pkt 2a k.p.k.)

obrońca oskarżonego XXX XXX
ul. XXX XXX XX/XX
XX-XX XX

oznaczenie organu oraz sprawy (art. 119 § 1 pkt 1 k.p.k.)

sygn. akt: IV K XX/XX

PISMO PROCESOWE

Działając jako obrońca oskarżonego XXX XXX (upoważnienie do obrony w aktach sprawy) na podstawie art. XXX wnoszę o: XXXXX

treść wniosku lub oświadczenia, **w miarę potrzeby z uzasadnieniem** (art. 119 § 1 pkt 3 k.p.k.)

W prezentowanej publikacji autor przedstawia, jak poprawnie sporządzać pisma procesowe w postępowaniu karnym zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. Wyjaśnia zasady budowania ich struktury, formułowania argumentacji oraz dostosowywania treści do konkretnej sytuacji procesowej.

Opracowanie obejmuje pisma wykorzystywane na wszystkich etapach postępowania – od postępowania przygotowawczego, przez postępowanie przed sądem pierwszej instancji i postępowanie odwoławcze, po nadzwyczajne środki zaskarżenia oraz czynności podejmowane po uprawomocnieniu się orzeczenia. Przejrzysty układ publikacji ułatwia szybkie odnalezienie potrzebnych informacji i praktycznych wskazówek.

Szczególnym atutem książki jest przedstawienie problematyki z perspektywy różnych uczestników postępowania – sądu, prokuratora, obrońcy i pełnomocnika. Liczne kazusy, wzory pism i orzeczeń, praktyczne komentarze oraz starannie dobrane orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego pozwalają lepiej zrozumieć mechanizmy rządzące procesem karnym i skutecznie wykorzystywać je w praktyce.

Książka jest przeznaczona dla aplikantów zawodów prawniczych. Będzie również stanowić cenne wsparcie dla praktyków prawa – sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych.

Piotr Misztal – adwokat, doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego i Kryminalistyki na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Ekspert prawny w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, gdzie zajmuje się analizą wniosków o wniesienie kasacji oraz skarg nadzwyczajnych w sprawach karnych. Autor licznych publikacji z zakresu prawa karnego procesowego. Twórca podcastu „Świadek ze słyszenia", poświęconego procesowi karnemu, kryminalistyce oraz sprawom z nurtu *true crime*.

9788384384916 W01P01

ISBN 978-83-8438-491-6

9 788384 384916

ZAMÓWIENIA:
INFOLINIA: +48 801 044 545
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

CENA 199 ZŁ (W TYM 5% VAT)

Zamów książkę w księgarni internetowej
profinfo.pl
księgarnia internetowa